



KVVY



Hämeen haja-apu 3 -hankkeen jätevesineuvonta

Väliraportti 20.4.-31.8.2015

Satu Heino 2015



Tekijä	KVVY ry, Satu Heino
Otsikko	Hämeen haja-apu 3 -hankkeen jätevesineuvonta, väliraportti
Hankeaika	20.4.2015-31.8.2016
Hankealue	Hausjärven, Hämeenkosken, Kärkölän ja Padasjoen kunnat sekä Riihimäen kaupunki
Rahoitus	Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Tiivistelmä

Hämeen haja-apu 3 on Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen (KVVY ry) toteuttama kiinteistökohtaisen jätevesineuvonnan hanke. Hanke on jatkoa Hämeessä vuodesta 2013 alkaen tehdyille neuvontatyölle. Hanketta rahoittaa Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Ympäristöministeriön haja-asutuksen jätevesineuvontamäärärahoista. Tässä väliraportissa on kuvattu hankkeen toimia 31.8.2015 mennessä.

Jätevesineuvontakäynnit suunnattiin kuntien osoittamille alueille. Neuvontakäyntiä tarjottiin asukkaille kirjeitse. Neuvontakäyntejä tehtiin elokuun loppuun mennessä Padasjoella, Riihimäellä, Hämeenkoskella ja Hausjärvellä. Syksyllä neuvotaan vielä Kärkölässä ja Hausjärvellä. Käyntiä tarjottiin 939 kiinteistölle, joista 524 kiinteistöä otti neuvontakäynnin vastaan. Koko hankkeen rahoituspäätöksen mukainen neuvontakäyntitavoite on 900 käyntiä ja siihen tullaan todennäköisesti pääsemään kiinteistökäyntien päättyessä marraskuussa. Kiinteistöikäntien lisäksi puhelimitse neuvottiin 132 asukasta. Lisäksi järjestettiin yksi neuvontatilaisuus ja kaksi neuvontapistettä tapahtumassa. Näillä tavoitettiin 43 asukasta.

Käydyistä kiinteistöistä 479 oli vakituisesti asuttuja, 37 ympärivuotisessa käytössä olevia loma-asuntoja, 3 kesäasuntoja ja 5 muita kohteita. Koska muiden kuin vakituksessa asuinkäytössä olevien kiinteistöjen määrät olivat suhteellisen pieniä, tässä raportissa tarkastellaan pääasiassa vakituisia asuntoja.

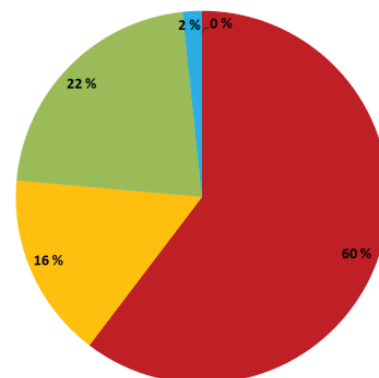
Vakituisilla asunnoilla vessavedet käsiteltiin yleisimmin pelkästään saostussäiliöissä tai imeyttämällä maahan. Jätevesineuvontakäynneillä todettiin, että 60 prosenttia vakituisten asuntojen 479 arvioidusta jätevesijärjestelmästä vaatii saneerausta. 16 prosenttia kiinteistöistä selviää pienillä järjestelmän parannustoimilla ja 22 prosentilla järjestelmä on jo nykyisellään kunnossa. Vähäisen vedenkäytön piiriin kuuluu 2 prosenttia arvioituista järjestelmistä.

Pelkkien pesuvesien käsittelyjärjestelmiä oli 45 kiinteistöllä. Lisäksi 8 kiinteistöllä pesuvesien määrä oli vähäinen. Yleisimmin pesuedet käsiteltiin saostussäiliöissä ja maaperäkäsittelyssä. Maaperäkäsittelyistä nykyvaatimuksiin riittämättömiä imeytysjärjestelmiä oli 38 prosenttia ja nykymuotoisia 40 prosenttia. Pesuvesien käsittelyjärjestelmistä 36 prosenttia vaatii kokonaan uusimista ja 15 prosenttia pieniä parannuksia.

Pääsääntöisesti jätevesijärjestelmän uusimista vaativille kiinteistöille suositeltiin maaperäkäsittelyjärjestelmien rakentamista (69 %). Laitepuhdistamoa suositeltiin 12 prosentille kiinteistöistä ja umpisäiliötä 10 prosentille kiinteistöistä. Pesuvesisuodatinta ehdotettiin 4 prosentissa tapauksista ja suosituksista 4 prosenttia koski vesivessan vaihtamista kuivakäymäläksi. Samalle kiinteistölle on voitu suositella yhtä tai useampaa eri järjestelmävaihtoehtoa.

Asukkaat antoivat positiivista palautetta neuvonnan maksuttomuudesta ja puolueettomuudesta. Neuvonta vahvisti monen asukkaan ajatuksia siitä, mikä olisi kiinteistölle sopiva järjestelmä ja kuinka saneeraus kannattaisi toteuttaa. Lisäksi asukkaille oli epäselvää, mistä tulisi lähteä liikkeelle ja siltä osin neuvonta selkeytti asioita. Neuvontakäynnit osoittautuivat tarpeelliseksi myös järjestelmän jo uusineilla kiinteistöillä. Rakentamisvirheiden lisäksi järjestelmän seuranta ja hoitotoimet oli usein laiminlyöty.

Yli puolet tarkastetuista vakituisesti asuttujen kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä oli yli 25 vuotta vanhoja. Kiinteistöikäynneillä olikin nähtävissä, että saneeraustoimia väistämättä tarvitaan elinkaarensa loppupäässä oleviin järjestelmiin. Asukkaat kaipaisivat kiireesti selkeää viestiä, että mikä on jatkossa haja-asutusalueella vaadittava jätevedenkäsittelyn taso ja millä menetelmillä siihen päästään. Jos selkeitä ohjeita ei tule, on vaarana, että asukkaat saneeraavat järjestelmän nykyistä vastaavaksi eivätkä tee puhdistustehoa parantavia muutoksia.



SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO	1
2.	HANKEORGANISAATIO	2
3.	HANKKEEN TIEDOTUS- JA YLEISNEUVONTATOIMET	2
3.1	Tiedotustoimet.....	2
3.2	Puhelin- ja nettineuvonta	3
3.3	Neuvontapisteet tapahtumissa ja yleisötilaisuudet	3
4.	KIINTEISTÖKOHTAINEN NEUVONTA.....	4
4.1	Toimintamalli	4
4.2	Perustietoa neuvontakäynneistä	5
4.3	Kiinteistöjen vesihuoltojärjestelmät	7
4.4	Lietteiden tyhjennys.....	9
4.5	Jätevesijärjestelmien uusimistarve ja remontointisuunnitelmat	10
4.5.1.	Neuvojen arvio jätevesijärjestelmien uusimistarpeesta	10
4.5.2.	Neuvojen jätevesijärjestelmien kunnostussuositukset kiinteistöille.....	12
4.5.3.	Arvio jätevesiremonttien toteutusajasta.....	13
5.	KOKEMUKSET NEUVONTAKÄYNNEILTÄ	14

LIITTEET:

Liite 1. Yhteenveto hankkeen tiedotustoimista

Liite 2. Kiinteistölle lähetettävä tiedotekirje

Liite 3. Kiinteistöllä täytettävä tietojenkeruulomake

Liite 4. Kiinteistölle jätettävä arvio neuvontakäynnistä

Liite 5. Kiinteistölle jätettävän arvion arviointikriteerit

Liite 6. Neuvojen arvio erillisviemäröityjen kiinteistöjen jätevesijärjestelmien saneeraustarpeesta

Liite 7. Yhteenveto kiinteistöjen nykyisistä jätevesijärjestelmistä SYKE:n luokittelun mukaisesti

1. JOHDANTO

Haja-asutusalueen jätevesienkäsittelyä säädellään talousjätevesiasetuksella (209/2011). Asetuksen vaatimukset astuivat voimaan jo vuonna 2004. Tämän jälkeen säädöksiä on useaan otteeseen muutettu, viimeksi maaliskuussa 2015, ja tullaan ilmeisesti muuttamaan vieläkin. Säädökset ovat olleet myös jatkuvan poliittisen keskustelun kohteena ja saaneet runsaasti julkisuutta mediassa. Myös jätevesijärjestelmien toimivuudesta on käyty vilkasta keskustelua vuosien saatossa.

Asukkaille tilanne on hyvin hämmentävä. Yksittäisen kiinteistönomistajan on vaikea tietää, mitä omalla kiinteistöllä olisi järkevintä tehdä ja missä vaiheessa. Yli puolet vakituksessa asuinkäytössä olevien kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä on kuitenkin yli 25 vuotta vanhoja ja ovat jo siinä vaiheessa elinkaarta, että jotain kunnostustoimia tarvitaan lähivuosina. Moni on kuitenkin lykännyt asiaan tarttumista ja odottaa tilanteen selkiytymistä ja selkeitä ohjeita vaadittavista toimista ja varmuudella toimivista järjestelmistä.

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys (KVVY ry) on tehnyt puolueetonta jätevesineuvontaa Pirkanmaalla vuodesta 2007 alkaen. Neuvontaa on tehty sekä Maaseuturahaston rahoituksella vuosina 2008-2012 että Pirkanmaan ELY-keskuksen rahoituksella vuosina 2012-14. Lisäksi yhdistys on tehnyt jätevesineuvontaa Hämeen ELY-keskuksen rahoituksella Hämeenlinnan seudulla vuonna 2013 ja Forssan seudulla ja Lopella vuonna 2014.

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen jätevesineuvojat ovat vuoden 2014 loppuun mennessä tehneet kiinteistökohtaista jätevesineuvontaa yli 5500 kiinteistöllä, joista noin 2100 käyntiä Kanta-Hämeessä. Hämeenlinnan ja Forssan seudun sekä Lopen neuvontatarpeet saatiin pääosin tyydytettyä aiemmilla hankkeilla. Tarvetta kiinteistökohtaiselle jätevesineuvonnalle on kuitenkin edelleen Riihimäen seudulla.

Hämeen haja-apu 3 –hanke jatkaa aiemmissä hankkeissa tehtyä neuvontatyötä. Hankkeen tavoitteena on tehdä vähintään 900 kiinteistökohtaista neuvontakäyntiä maastokaudella 2015. Hankealue on Hausjärven, Hämeenkosken, Kärkölan ja Padasjoen kunnat sekä Riihimäen kaupunki. Hanke toteutetaan tiiviissä yhteistyössä kuntien kanssa. Hankkeen neuvonta-alueet ovat kuntien valitsemia ja kunnat toimittavat hankkeelle kiinteistöjen osoitetiedot neuvontaa varten. Hanketta rahoittaa Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Ympäristöministeriön haja-asutuksen jätevesineuvontamäärärahoista. Tässä raportissa on kerrottu hankkeen toimista 31.8.2015 mennessä. Hankeaikaa on 31.8.2016 asti.

2. HANKEORGANISAATIO

Neuvontahanke toteutetaan yhden osa-aikaisen hankevastaavan ja kolmen neuvojan voimin. Hankkeen osa-aikaisena hankevastaavana toimii FM Satu Heino. Hankevastaavan tehtävänä on vastata hankkeen johtamisesta, hallinnoinnista, kustannus seurannasta, tiedotuksesta, neuvonnan käytännön toteutuksesta, hankkeessa käytettyjen materiaalien päivityksistä ja raportoinnista. Hankevastaava myös markkinoi neuvontatyön neuvonta-alueille ja vastaa jätevesineuvontasivuston www.kvvy.fi/jatevesi ylläpidosta. Hankevastaava koulutti neuvojat tehtäviinsä.

Hankkeen päätoimisina jätevesineuvojina toimivat Seija Nissinen, Laura Huhtala ja Katja Varantola. Työsuhteet ovat eripituisia ollen yhteensä noin 13 henkilötyökuukautta. Neuvojien tehtävänä on aikatauluttaa ja reitittää oman neuvonta-alueensa neuvontakäynnit sekä vastata neuvontakäyntien tekemisestä, neuvontakäynneillä kerättyjen tietojen syöttämisestä Excel-taulukkoon ja tiedottamisesta omilla neuvonta-alueillaan. Lisäksi neuvojat tekevät tarpeen mukaan yleisneuvontaa tapahtumissa ja tilaisuuksissa. Nissisen neuvontakunnat ovat Padasjoki, Hämeenkoski, Riihimäki ja Kärkölä. Huhtala neuvoo Hausjärvellä ja Varantola Kärkölässä. Hankkeen kirjanpidosta vastaa KVVY:n taloushallinto.

Hankkeen toimien ohjaamisesta vastaa hankekuntien ja rahoittajan edustajista muodostuva ohjausryhmä. Ohjausryhmän jäsenet ovat:

- Timo Virola, johtava vesitalousasiantuntija, Hämeen ELY-keskus
- Jussi Leino, vesitalousasiantuntija, Hämeen ELY-keskus
- Lotta Kölli, ympäristösihteeri, Hausjärven kunta
- Riitta Hyytiäinen, ympäristösihteeri, Hämeenkosken ja Kärkölän kunnat
- Riina Tamminen, ympäristötarkastaja, Riihimäen kaupunki
- Maria Virtanen, ympäristösihteeri, Padasjoen kunta
- Satu Heino, hankevastaava, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry

3. HANKKEEN TIEDOTUS- JA YLEISNEUVONTATOIMET

3.1 Tiedotustoimet

Hanke julkaisi elokuun loppuun mennessä 5 lehdistötiedotetta, jotka koskivat jätevesiviikkoa ja neuvontatyön aloittamista eri alueilla. Tiedotteiden pohjalta julkaistiin ainakin 12 lehtijuttua. Tiedotteiden lisäksi hanke toimitti keväällä median käyttöön valmiit jutut jätevesienkäsittelyn tarpeesta haja-asutusalueella ja mökkien jätevesijärjestelmistä. Valtakunnalliselle jätevesiviikolle toukokuussa hanke ei ehtinyt järjestää tilaisuuksia, vaan keskittyi neuvontatyön käynnistämiseen kunnissa.

Hanke tiedotti neuvontatyön etenemisestä nettisivuillaan www.kvvy.fi/jatevesi. Myös kunnat tiedottivat neuvonnasta omilla verkkosivuillaan. Hanke teki yhteistyötä myös paikallisten toimijoiden, kuten kyläyhdistysten ja järvien suojeluyhdistysten, kanssa. Paikallistoimijat tiedottivat neuvontatyöstä kylän tiedotuskanavia käyttäen. Yhteenvedo hankkeen tiedotustoimista on koottu liitteeseen 1.

Saostuskaivon betoni vetelee viimeisiään

Haja-asutus: Kaksi kolmesta kiinteistöstä Päijät-Hämeessä joutuu jätevesiremonttiin.

PADASJOKI
Nina Rätty

Lievennys ei ole voimassa, ennen kuin se menee eduskunnassa läpi. Niin on nyt.

voon valui imeytyskentältä takaisin harmaata vettä.

Jätevesineuvontaa syksyllä Hausjärvellä ja Kärkölässä

Mistä leikki ja kukat pääsevät vauhtiin kiiv- kehan keskellä. Näistä leikki- mista alkaa tä- siveuvontaa lu- sittä hoitaa P- simmistä ke- vesistön ves- Myöhem- sen neuvot- koskella ja Johanna tottuuden l- Seija Nissi tahtiin läp- Onko siitä? Or- T-haarat tyhjenn- Auttois- jettä jäte- ta kiiltä- Neuv- kaanne hallin- venny! Hall- rin si- sijärje- löin, I- nusi- A- olev- Hausjärvi- Anu Ylämäki

Torstaina 4.6.2015

Jätevedet oikeilla menetelmillä oikeaan paikkaan:

Etelä-Hämeen Lehti

Hausjärvellä saa kesän ja alkusyksyn ajan maksutonta jätevesineuvontaa

Hausjärvi- Anu Ylämäki

Hausjärvellä on kesän ja alkusyksyn aikana mahdollista saada maksutonta jätevesineuvontaa. Tämän mahdollistaa Kokemäenjoen vesistö vesien- suojeleuyhdistys ry:n paikkakun- nalla aloittama hanke.



Kokemäenjoen vesistövesineuvontaa ja jätevesineuvoja Seija Nissinen huomaut- vat, että saostuskaivon ylin rengas on likahtanut.

JÄTEVESI

Neuvojen kesäkausi alkoi Auttoisilta

Nina Rätty: Haja-asutusalueiden jätevesineuvonta alkoi Päijät-Hämeessä tänä kesänä Padasjoen Auttoisil- ta. Neuvontakauden aikana käsitellään myös Hämeen- koskella ja Kärkölässä. Tilanteita hämmästyttävää uuden hallitusohjelman

linjans lieventää jätevesi- aettamista. Määräraha poistui ja järjestelmän kunto tarkastettiin, kun talossa tehdään laaja perussuoritus. Jätevesineuvontaa ohjei- taut nykyään mukaan, eli kartoitusta on maaliskuun 2018 asti. UUTiset A6

Kuva 3.1. Esimerkkejä hankkeesta tehtyjä lehtijuttujen otsikoista.

3.2 Puhelin- ja nettineuvonta

Lehtijuttujen ja muun tiedottamisen myötä hankkeen työntekijöille tuli elokuun loppuun mennessä yhteensä 15 neuvontapuhelua tai kysymystä sähköpostilla. Lisäksi neuvot kävivät käyntien perus- puheluiden yhteydessä läpi 117 kiinteistön tilanteen ja neuvoivat siinä yhteydessä niin järjestel- män valinnassa kuin toimivan järjestelmän hoidossakin. Yhteensä puhelimesta neuvottiin elokuun loppuun mennessä 132 henkilöä.

3.3 Neuvontapisteet tapahtumissa ja yleisötilaisuuksissa

Hanke teki yleisneuvontaa kuntien toiveiden mukaisesti. Padasjoen Auttoisten kylässä järjestettiin yleisötilaisuus neuvontakäyntien lopuksi. Tilaisuudessa oli paikalla 18 henkilöä. Paikalla oli myös kun- nan edustaja, kaksi alueella toimivaa jätevesisuunnittelijaa ja Padasjoen sanomat.

Hausjärvellä jätevesineuvoja osallistui kunnan kanssa yhteistyössä Hausjärven kunnan tonttimarkki- noille Ryttylässä ja Mommilanjärven souteluihin. Neuvontapisteillä tavoitettiin yhteensä 25 henkilöä.



Kuva 3.2. Jätevesineuvoja Laura Huhtala pitämässä neuvontaständiä Hausjärvellä Ryttylän kyläpäivässä.

4. KIINTEISTÖKOHTAINEN NEUVONTA

4.1 Toimintamalli

Hämeen haja-apu 3 –hankkeessa kiinteistökohtainen neuvontatyö toteutettiin aiemmissa hankkeissa hyväksi todetulla ns. nuohooja mallilla. Neuvontahanke aloitettiin neuvottelemalla kuntien kanssa kiinteistökohtaisen neuvonnan tarpeista. Kunnilta pyydettiin osoitetiedot niille viemäriverkoston ulkopuolisille kiinteistöille, joille kunta halusi neuvontakäyntejä kohdistaa. Neuvonta kohdistettiin ensisijaisesti vakituisesti asutuille kiinteistöille.

Ennen neuvontatyön aloittamista ko. alueen jätevesineuvoja piti palaveri kunnan ympäristö- ja rakennusvalvonnan viranomaisten kanssa. Palaverissa käytiin läpi neuvontatyön kulku ja käytettävät dokumentit, neuvontatyön aikataulutus sekä hanke-alueen rajaus ja erityispiirteet. Lisäksi sovittiin neuvontatyön tiedotuskäytännöistä ja vastuista. Kuntaedustajien kanssa käytiin läpi myös kunnan lupakäytännöt ja jätevesijärjestelmiin liittyviä tulkintakysymyksiä.

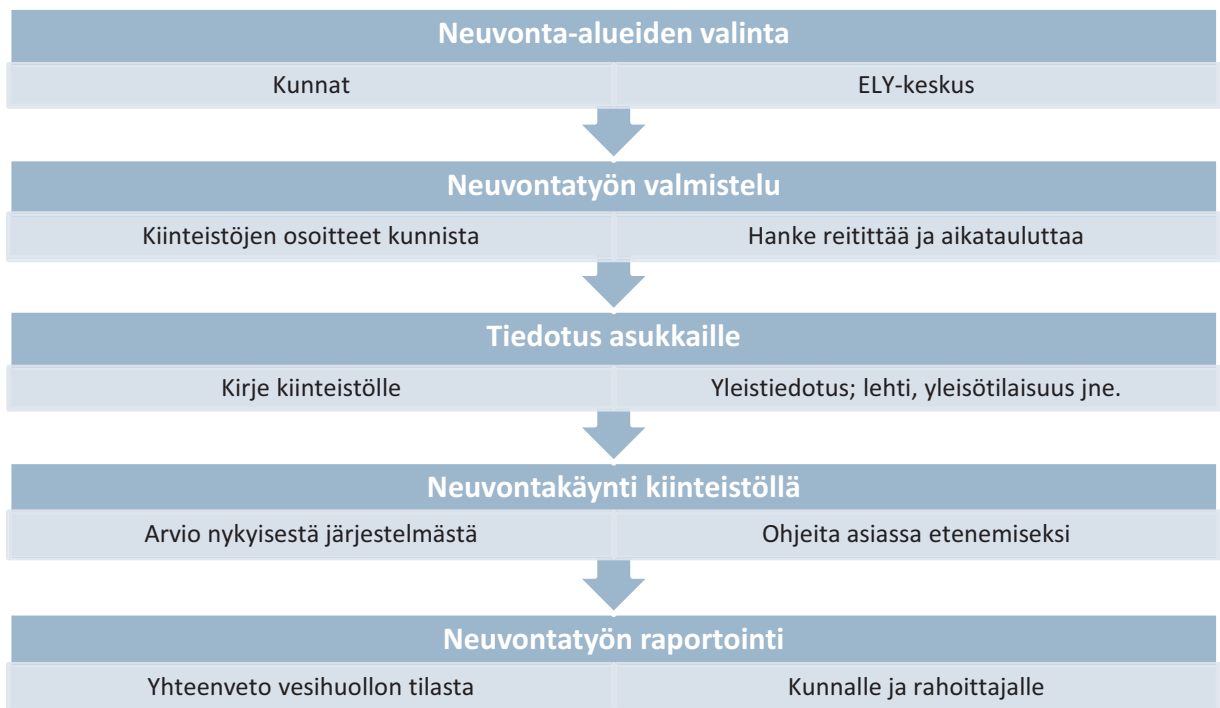
Varsinainen neuvontakäyntien valmistelu alkoi osoitetiedoston muokkaamisella sekä neuvontakäyntien reitittämisellä ja aikatauluttamisella. Tämän jälkeen asukkaille lähetettiin tiedotekirje neuvontakäynnistä (liite 2). Uuden neuvonta-alueen alkaessa käynnistettiin myös muu tiedotus kuntapalaverissa sovitun tiedotussuunnitelman mukaisesti. Neuvontatyöstä pyrittiin kertomaan monipuolisesti mm. paikallislehdissä ja kuntien verkkosivuilla.

Neuvontakäynnin aluksi tutustuttiin kiinteistön nykyiseen jätevesijärjestelmään. Tiedot kirjattiin tietojenkeruulomakkeeseen (liite 3). Kiinteistökäynnin havaintojen ja asukkaan kertoman perusteella arvioitiin nykyisen jätevesijärjestelmän riittävyttä asetuksen vaatimuksiin nähden. Tämän jälkeen annettiin ohjeita, miten jätevesijärjestelmän kanssa tulisi jatkossa toimia ja vastattiin asukkaan kysymyksiin. Neuvontakäynnistä jätettiin kiinteistölle kirjallinen arvio (liite 4). Lisäksi jätettiin tarpeen mukaan yleishyödyllisiä esitteitä ja ohjeita sekä tarvittaessa lista alueella toimivista jätevesijärjestelmien suunnittelijoista. Neuvontakäynneillä ei jaettu kaupallista materiaalia.

Neuvontakäynti edellytti asukkaan tai hänen valtuuttamansa henkilön läsnäoloa. Mikäli asukas ei perunut käyntiä ja kiinteistöltä ei tavoitettu ketään, asukkaalle jätettiin viestilappu. Viestissä kerrottiin, että neuvoja on käynyt kiinteistöllä ja asukas voi halutessaan varata uuden käyntiajan.

Neuvontakäyntien jälkeen neuvojat täyttivät kiinteistökäynnin tiedot Excel-taulukkoon. Hankevas- taava hoiti tämän jälkeen neuvontakäyntien tilastoinnin ja yhteenvedojen tekemisen.

Neuvontakäynneillä asukkailta kysyttiin, saako käynnin tiedot luovuttaa viranomaisille. Neuvonta- käyntien jälkeen ko. kunnalle ja Hämeen ELY-keskukselle toimitettiin osoitelista sekä toteutuneista että peruuntuneista käynneistä. Vesihuoltotiedot luovutettiin vain niiltä kiinteistöltä, jotka antoivat siihen luvan.



Kuva 4.1. Yhteenvedo KVVY:n käyttämästä kiinteistökohtaisen neuvontatyön toimintamallista.

4.2 Perustietoa neuvontakäynneistä

Jätevesineuvontakäynnit suunnattiin kuntien osoittamille alueille. Neuvontakäyntiä tarjottiin asuk- kaille kirjeitse. Neuvontakäyntejä tehtiin elokuun loppuun mennessä Padasjoella, Riihimäellä, Hä- meenkoskella ja Hausjärvellä. Syksyllä neuvotaan vielä Kärkölässä ja Hausjärvellä sekä tehdään muu- tama siirretty käynti Riihimäellä. Käyntiä tarjottiin 939 kiinteistölle, joista 524 kiinteistöä otti neuvon- takäynnin vastaan. Koko hankkeen rahoituspäätöksen mukainen neuvontakäyntitavoite on 900 käyn- tiä ja siihen tullaan todennäköisesti pääsemään kiinteistökäyntien päättyessä marraskuussa. Neuvon- takäyntien jakautuminen kunnittain on koottu yhteenvedotaulukkoon (Kuva 4.2).

Kunta	Tarjottu	Toteutunut	Peruttu	Toteuma %	Tavoite	% tavoitteesta
Padasjoki	143	84	59	59	100	84
Hämeenkoski	342	189	153	55	120	158
Riihimäki	92	55	37	60	50	110
Kärkölä	Syys-lokakuussa				250	0
Hausjärvi	362	196	166	54	380	52
	939	524	415	57	900	58

Kuva 4.2. Yhteenveto tarjotuista, toteutuneista ja peruista jätevesineuvontakäynneistä kunnittain elokuun loppuun mennessä sekä vertailu kokonaiskäyntimäärätavoitteeseen. Riihimäellä, Kärkölässä ja Hausjärvellä neuvontakäyntejä tehdään vielä syys-marraskuussa.

Neuvontakäyntien toteumaprosentti vaihteli kunnittain 54-60 prosentin välillä ollen keskimäärin 57 prosenttia. Toteutumatta jääneistä käynneistä 59 prosentissa (246 kpl) tapauksista kiinteistöllä ei ollut ketään paikalla. 117 kiinteistöä sai neuvontaa puhelimesta neuvontakäynnin perumisen yhteydessä.

Toteumaprosentti on selkeästi pienempi kuin neuvontatyön alkaessa Hämeessä vuonna 2013, jolloin lähes 70 prosenttia asukkaista otti neuvonnan vastaan. Vuosittaiset käyntimäärät ja toteumat on tilastoituna alla olevassa taulukossa (Kuva 4.3).

Vuosi	Käynnit	Perutut	Yhteensä	Toteuma %
2015	524	415	939	57
2014	1205	609	1814	66
2013	1011	468	1479	68
	2740	1492	4232	64

Kuva 4.3. Yhteenveto jätevesineuvontakäynneistä Hämeen ELY-keskuksen rahoittamissa neuvontahankkeissa. Vuonna 2013 neuvonta suuntautui Hämeenlinnan seudulle ja vuonna 2014 Forssan seudulle ja Lopelle.

Käydyistä kiinteistöistä 91 prosenttia (479 kpl) oli vakituisesti asuttuja. Vakituksista asunnoista ranta-alueella (alle 100 m rannasta) oli 42 kpl, pohjavesialueella 28 kpl ja tiheästi asutulla alueella (naapurin alle 100 m) 211 kpl. Asukkaita vakituisesti asutuilla kiinteistöillä oli keskimäärin 2,2. Vain kesäkäytössä oleville loma-asunnoille tehtiin vain 3 neuvontakäyntiä. Ympärivuotisesti käytettyjä loma-asuntoja käydyistä kiinteistöistä oli 7 prosenttia (37 kpl). Näistä kaksi kolmasosaa oli vesivessallisia ja muutenkin hyvin varusteltuja. Lopuissa oli kuivakäymälä ja yhtä kiinteistöä lukuun ottamatta kaikki kuuluivat vähäisen vedenkäytön piiriin. Muita kiinteistöjä oli alle prosentti (5 kpl). Näistä neljä kiinteistöä oli neuvontakäynnin aikaan asumattomia ja yksi marjatila, jossa oli sesonkityövoimaa.

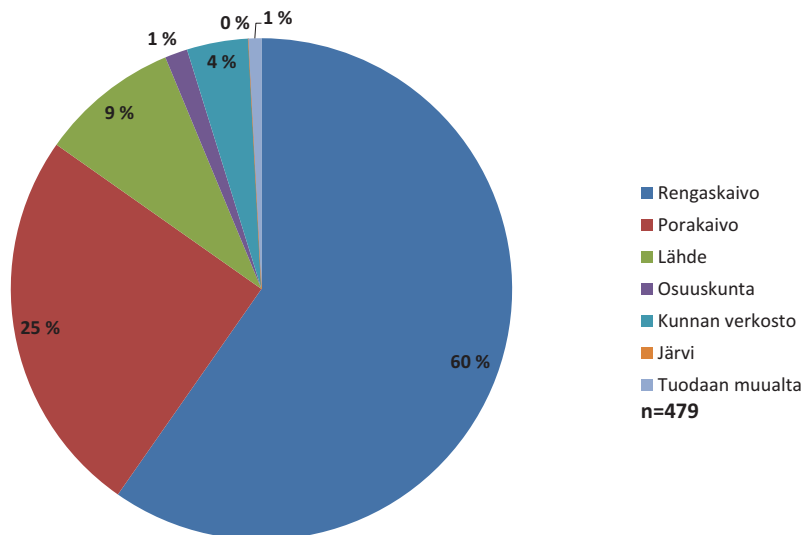
34 prosenttia (177 kpl) vakituisesti asutuista kiinteistöistä kielsi neuvontakäynnillä kerättyjen tietojen luovuttamisen viranomaisille. Tietojen luovutuksen kieltäminen ei yleensä liittynyt neuvojan antamaan arvioon, vaan syyt olivat enemmänkin henkilökohtaisia ja liittyivät usein asukkaan asenteeseen kunnan toimintaa tai yleensä asiaa kohtaan. Jos kiinteistön asukas ei itse ollut paikalla neuvontakäynnillä, eikä ollut tiedossa, hyväksyykö asukas tietojen luovuttamisen viranomaisille, tietojen luovuttaminen kirjattiin kielletyksi. Osassa perikunnan omistamista kiinteistöistä tietojen luovuttaminen kiellettiin, koska kaikki perikunnan edustajat eivät olleet paikalla.

Tämän raportin tarkasteluissa käsitellään pääasiassa vakituisia asuntoja, koska loma-asuntojen ja muiden kuin asuinkiinteistöjen käyntimäärät olivat niin pieniä, että niiden osalta tarkastelujen tekeminen ei ollut mielekäästä.

4.3 Kiinteistöjen vesihuoltojärjestelmät

Kiinteistöikäynnillä kysyttiin niin talousveden hankinnasta kuin kiinteistön nykyisestä jätevesien käsittelystä ja siihen mahdollisesti suunnitelluista parannuksista.

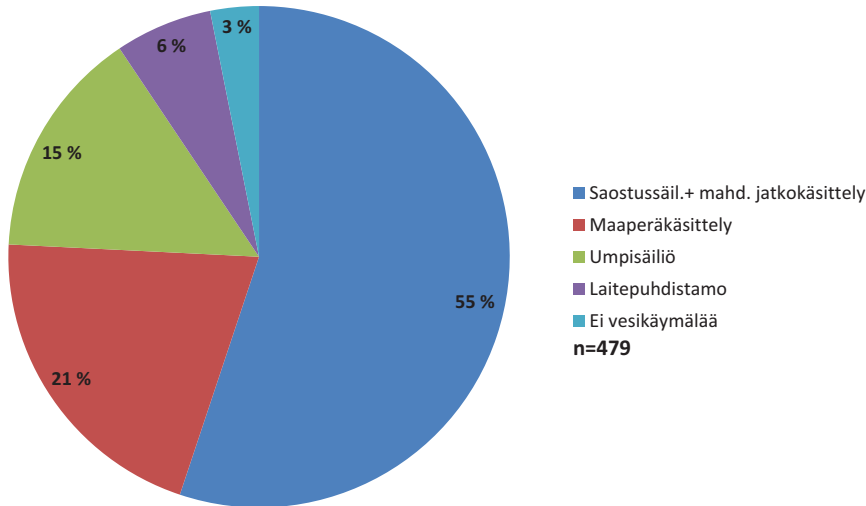
85 prosenttia vakituisesti asutuista kiinteistöistä sai juomavetensä pora- tai rengaskaivosta ja 9 prosenttia lähteestä (Kuva 4.4). Osuuskunnan tai kunnan vesijohtoverkoston oli liittynyt 5 prosenttia kiinteistöistä. Osa kiinteistönomistajista kertoi ottavansa juomaveden ja pesuveden eri paikoista, mutta neuvotat kirjasiivat ainoastaan juomaveden lähteen.



Kuva 4.4. Vakituisten asuinkiinteistöjen juomaveden hankintatapa.

Vakituisilla asunnoilla 264 kiinteistöllä (55 %) vessavedet käsiteltiin pelkästään saostussäiliöissä tai vaihtoehtoisesti saostussäiliöiden perässä oli käsittely, joka ei ollut määräysten mukainen (Kuva 4.5). Saostussäiliöiden perässä oli esim. imeytyskaivo tai salaojaputkella toteutettu puutteellinen imeytys. Nykyvaatimusten mukaisia imeytys- ja suodatuskenttiä vessavesille oli 21 prosentilla (99 kpl) kiinteistöistä. Umpisäiliö oli 15 prosentilla (71 kpl) ja laitepuhdistamo 6 prosentilla (30 kpl) kiinteistöistä. Yli puoleen (41 kpl) umpisäiliöistä johdettiin kiinteistön kaikki jätevedet. Loppuihin johdettiin vain kiinteistön vessavedet ja pesuvesille oli erillinen käsittely. Umpisäiliöistä 15 prosenttia (11 kpl) sijaitsi ranta-alueella (alle 100 m rannasta) ja neljä pohjavesialueella. Vakituista asunnoista 3 prosentilla (15 kpl) ei ollut vesivessaa. Näistä 5 kiinteistöllä oli käytössä sisäkuivakäymälä. Ulkokuuussilliset vakituisesti asutut kiinteistöt olivat pääasiassa vedenkäytöltään vähäisiä ja vaatimattomasti varusteltuja.

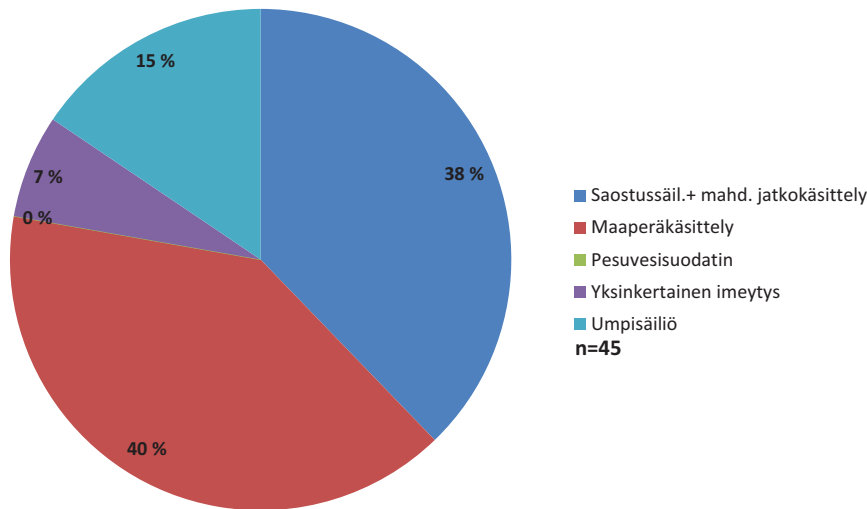
Vakituisten asuntojen vessavesijärjestelmistä vajaa viidesosa oli rakennettu 2000-luvulla. 1990-luvulla oli rakennettu 18 prosenttia järjestelmistä ja 1980-luvulla 25 prosenttia. Loput järjestelmistä olivat tätä vanhempia tai kiinteistöllä ei ollut käytössä ollenkaan vesivessaa. Neuvojat ovat kirjanneet järjestelmän vanhimman osan iän. Myöhemmin tehdyt remontit tai esimerkiksi kolmannen saostussäiliön lisääminen ei näy tilastossa.



Kuva 4.5. Vakituisten asuinkiinteistöjen nykyiset vessavesijärjestelmät. Kaaviossa on mukana kaikkien vesien yhteiskäsittelyjärjestelmät ja erillisviemäröidyistä järjestelmistä vessavesien osuus.

Vakituisten asuntojen pesuvedet käsiteltiin valtaosin (91 %) samassa järjestelmässä vessavesien kanssa. Pelkästään pesuvesien puhdistukseen rakennettuja käsittelyjärjestelmiä oli 45 kpl (Kuva 4.6). Lisäksi 8 kiinteistöllä pesuvesien määrä oli vähäinen ja ei talousjätevesiasetuksen mukaisesti vaadi käsittelyjärjestelmää. Yleisimmin pesuvedet käsiteltiin saostussäiliöissä ja maaperäkäsittelyssä. Maaperäkäsittelyistä nykyvaatimuksiin riittämättömiä imeytysjärjestelmiä oli 38 prosenttia ja nykymuotoisia 40 prosenttia. 7 kiinteistöä (15 %) johtaa pesuvedet umpisäiliöön. Lopuilla kiinteistöillä oli käytössä yksinkertainen imeytys, kuten imeytyskaivo.

Vakituisten asuntojen pesuvesijärjestelmistä noin kolmasosa oli rakennettu 2000-luvulla. 1990- ja 1980-luvulla rakennettuja järjestelmiä oli melkein puolet tarkastetuista. Loput järjestelmistä olivat tätä vanhempia.



Kuva 4.6. Vakituisten asuinkiinteistöjen nykyiset pelkkien pesuvesien käsittelyjärjestelmät. Kaaviossa ei ole mukana vähäisten pesuvesimäärien järjestelmiä (8 kpl).

Erityisalueet eivät juurikaan jätevesijärjestelmien osalta eronneet muista alueista, koska asukkaat eivät joko tienneet asuvansa erityisalueella tai ainakaan he eivät tienneet, että sillä olisi vaikutusta jätevesiratkaisun valintaan. Rannan läheisyys vaikutti pääasiassa vain niillä kiinteistöillä, joiden tontti päättyi järveen. Pohjavesialueilla erityisvaatimukset olivat paremmin tiedossa, mutta sielläkään järjestelmät eivät olleet määräysten mukaisia. Kiinteistön sijaintipaikalla ei ollut vaikutusta asukkaan asenteisiin.

4.4 Lietteiden tyhjennys

Asukkaat tyhjentävät jätevesisäiliöitä yleensä kerran (52 %) tai kahdesti (25 %) vuodessa. Tätä harvemmin tyhjennettiin reilu 10 prosenttia säiliöistä. Useammin kuin kaksi kertaa vuodessa tyhjennetään pääasiassa umpisäiliöitä. Muita syitä tavallista tiheämpään tyhjentämiseen olivat esim. laitepuhdistamo, jossa lietepussi tai tukkeutumassa oleva järjestelmä, jota padotuksen takia täytyi tyhjentää useammin. Pesuvesijärjestelmien säiliöitä tyhjennettiin pääasiassa harvemmin kuin muita tai niitä ei tyhjennetty ollenkaan.

Umpisäiliöiden tyhjennystiheys ei suoraan korreloinut kiinteistön asukasmäärään tai säiliön kokoon. Yli puolet umpisäiliöistä tyhjennettiin vain 1-2 kertaa vuodessa tai harvemmin. Neuvojat kuitenkin arvioivat vedenkäytön olevan monella erityisesti ikääntyneiden asukkaiden kiinteistöillä todella pientä. Lisäksi pihasaunojen käyttö vähensi pääkiinteistön jätevesimäärää. Todennäköisesti kaikki umpisäiliöt eivät olleet tiiviitä ja neuvojat ohjeistivatkin asukkaita, miten tiiveyttä voi tutkia.

Vessavesiä sisältävät sako- ja umpisäiliölietteet tyhjennetään pääosin (69%) jätevedenpuhdistamolle. 15 prosentilla (71 kpl) kiinteistöistä lietteet levitetään peltoon. Osa kiinteistöistä tyhjentää myös kesäaikaan säiliöt itse ja vie lietteen pellolle ja talviaikaan tyhjennyttä lietteet loka-autolla puhdistamolle. Loput 16 prosenttia (77 kpl) kuuluvat kiinteistöihin, joilla esim. on ainoastaan kuivakäymälä, laitepuhdistamon lietepussi tyhjennetään itse tai asukas ei tiedä, mihin tyhjentäjä vie lietteet.

Pelkkien pesuvesien käsittelyjärjestelmien lietteistä 53 prosenttia (28 kpl) viedään jätevedenpuhdistamolle ja 9 prosenttia (5 kpl) levitetään peltoon. 8 prosenttia (4 kpl) asukkaista suorittaa pesuvesijärjestelmän tyhjennyksen omatoimisesti jotenkin muuten kuin levittämällä lietteet peltoon. 30 prosentissa (16 kpl) kiinteistöistä pesuvesijärjestelmän lietteitä ei tyhjenetä lainkaan, pesuvesille ei ole käsittelyjärjestelmää tai asukas ei tiedä, mihin tyhjentäjä lietteet vie. Yli puolessa em. tapauksista on kyse vaatimattomasti varustelluista kiinteistöistä.

Tyhjennyskäytännöt vaihtelevat suuresti kunnittain ja kylittäin. Toisilla alueilla toimivia maatiloja on enää muutama ja kiinteistöjen lietteet tyhjenetäänkin pääasiassa loka-autolla jätevedenpuhdistamolle. Maatalousvaltaisilla alueilla taas lietteiden tyhjentäminen pellolle on hyvin yleistä. Pääasiassa tyhjenetään omat ja mahdollisesti lähinaapurin lietteet. Laajempaa tyhjennystoimintaa havaittiin vain satunnaisesti. Kiinteistönomistajien tietämys lietteen peltolevityksen sallittavuudesta ja käsitteleyhdoista vaihtelee suuresti. Suurin osa tietää, että liete tulisi jotenkin käsitellä ennen peltolevitystä, mutta kalkkistabilointia oli tehnyt vain muutama asukas. Neuvojat jakoivat lietteiden kalkkistabilointiohjetta 50 kiinteistölle (10 %).

4.5 Jätevesijärjestelmien uusimistarve ja remontointisuunnitelmat

4.5.1. Neuvojen arvio jätevesijärjestelmien uusimistarpeesta

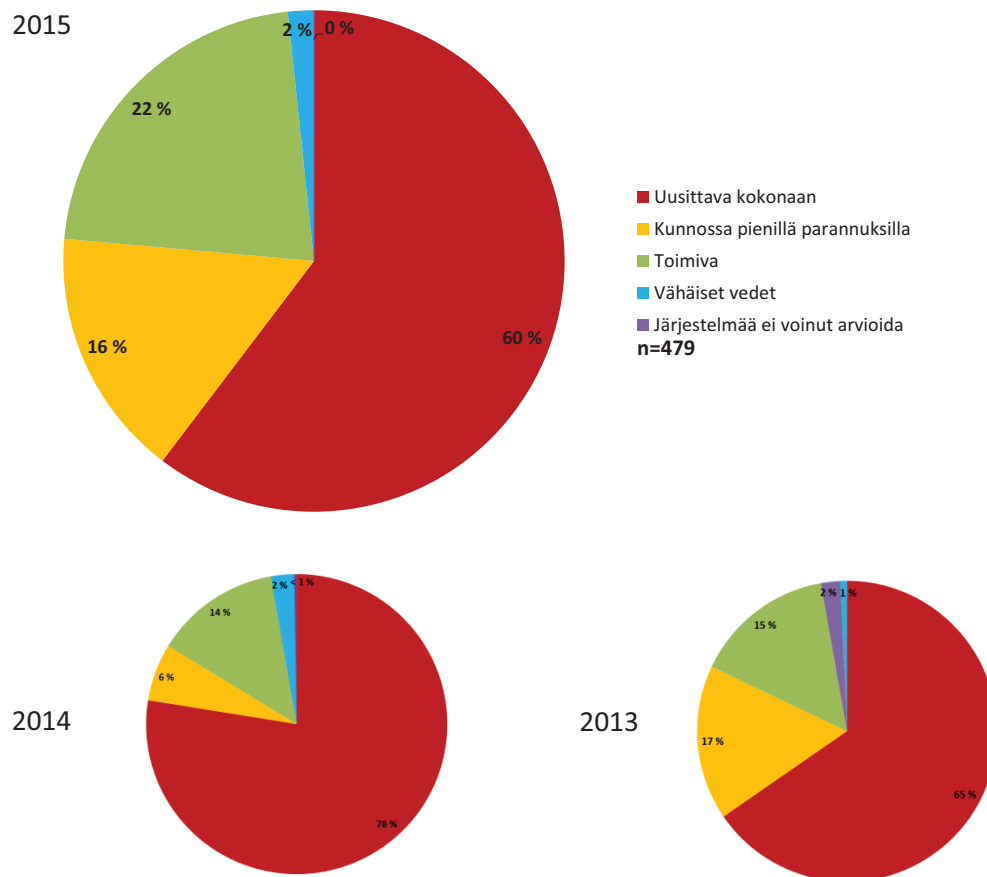
Kiinteistöjen jätevesijärjestelmät arvioitiin kolmiportaisen luokituksen avulla joko toimiviksi, pieniä kunnostustoimia vaativiksi tai kokonaan uusittaviksi. Lisäksi kirjattiin erikseen kiinteistöt, joiden vedenkäyttö on vähäistä ja kiinteistöt, jotka ovat ikävapautuksen piirissä. Ikävapautettujen kiinteistöjenkin jätevesijärjestelmä arvioitiin, jos asukas antoi siihen luvan. Luokittelukriteerit on listattu liitteessä 5. Arviointi perustuu jätevesijärjestelmän pintapuoliseen tarkasteluun ja kiinteistönomistajan kertomaan.

Jätevesineuvontakäynneillä todettiin, että 60 prosenttia vakituisten asuntojen 479 arvioidusta jätevesijärjestelmästä vaatii saneerausta (Kuva 4.7). 16 prosenttia kiinteistöistä selviää pienillä järjestelmän parannustoimilla ja 22 prosentilla järjestelmä on jo nykyisellään kunnossa. Vähäisen vedenkäytön piiriin kuuluu 2 prosenttia arvioiduista järjestelmistä.

Kokonaan uusittavaksi arvioitujen jätevesijärjestelmien määrä on pienempi kuin vuosina 2014 ja 2013 tehdyillä neuvontakäynneillä. Pieniä parannustoimia vaativien jätevesijärjestelmien määrä on samaa luokkaa kuin vuonna 2013 Hämeenlinnan seudulla tehdyillä neuvontakäynneillä. Neuvojen vuoden 2015 arvio kuvastaa aiempaa paremmin jätevesijärjestelmien yleistä tasoa Hämeenkosken, Kärkölän ja Hausjärven kunnissa, koska ko. kunnissa neuvontakäyntiä tarjotaan lähes kaikille haja-asutusalueen kiinteistöille. Padasjoella ja Riihimäellä neuvottiin vain pienillä yksittäisillä alueilla. ”Kunnossa pienillä parannuksilla” luokittelussa valtaryhmänä ovat umpisäiliöt, joista puuttuu ylitäytönhälytint ja imeyttämöt, joissa tuuletus vaatii tehostusta.

Toimiviksi arvioidut järjestelmät on pääsääntöisesti rakennettu 2000-luvulla. Vain muutama 1990-luvulla rakennettu maaperäkäsittely oli arvioitu toimivaksi. Kaikista arvioiduista vakituisten asuinkiinteistöjen jätevesijärjestelmistä 35 prosenttia (170 kpl) oli rakennettu 1990-luvulla tai sitä uudempia. Näistä kaikkien vesien käsittelyjärjestelmistä 57 prosenttia (84 kpl) ja erillisviemäröidyistä järjestel-

mistä puolet (11 kpl) arvioitiin neuvontakäynnillä toimiviksi. Saneeraustarvetta on siis paljon myös uudemmissa järjestelmissä.



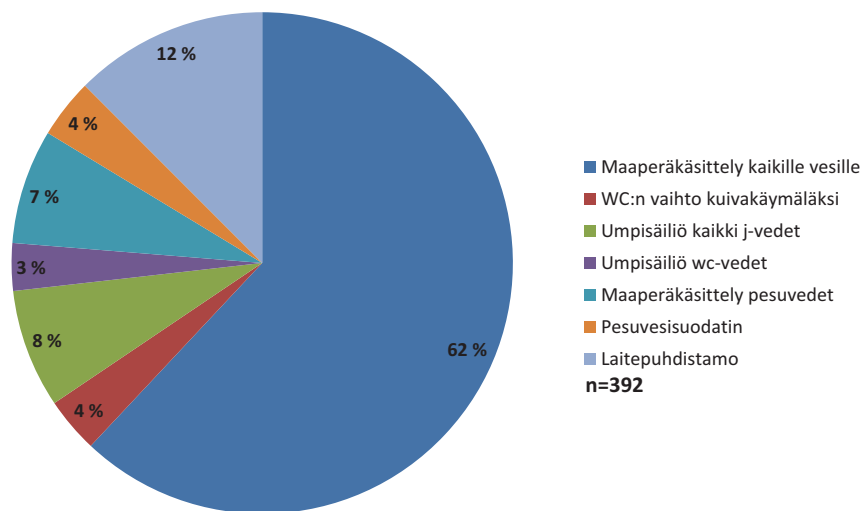
Kuva 4.7. Neuvojen arvio tarkastettujen vakituisesti asuttujen kiinteistöjen jätevesijärjestelmien saneeraustarpeesta neuvontakäynneillä elokuun loppuun mennessä sekä vuosien 2014 ja 2013 neuvontahankkeissa.

Valtaosa (426 kpl) tarkastetuista kiinteistöistä johti vessa- ja pesuvedet samaan järjestelmään. Kun neuvojen arviosta jätetään huomioimatta erillisviemäröidyt kiinteistöt, nousee kokonaan uusittavien jätevesijärjestelmien määrä 63 prosenttiin. Umpisäiliöiden tiiveyden arviointi neuvontakäynneillä on haasteellista ja valtaosa umpisäiliöistä onkin asukkaan kertomaan pohjaten arvioitu tiiviiksi. Asetuksessa vaaditun ylitäyttöhälyttimen puuttuminen on kuitenkin tiputtanut arvion luokkaan ”Kunnossa pienillä parannuksilla”. 43 prosenttia arvioiduista erillisviemäröidyistä umpisäiliöistä on arvioitu toimiviksi ja 47 prosenttia ”Kunnossa pienillä parannuksilla” –luokkaan. Erillisviemäröidyillä kiinteistöillä kokonaisarvio muodostuu pääasiassa pesuvesijärjestelmän perusteella. Vain 5 erillisviemäröidyllä kiinteistöllä umpisäiliön arvio oli pesuvesijärjestelmän arviota huonompi. Pesuvesien käsittelyjärjestelmistä 36 prosenttia vaatii kokonaan uusimista ja 15 prosenttia pieniä parannuksia. Neuvojen arvio erillisviemäröityjen kiinteistöjen jätevesijärjestelmien saneeraustarpeesta on esitetty liitteessä 6. Neuvontakäyntien arviot luokiteltiin myös SYKE:n arviointipohjan mukaisesti. Arvio on esitetty liitteessä 7.

4.5.2. Neuvojen jätevesijärjestelmien kunnostussuositukset kiinteistöille

Neuvontakäynnillä neuvoja antoi arvion nykyisen jätevesijärjestelmän toimivuudesta ja tarvittaessa suosituksia parannustoimista. Suositellut toimenpiteet olivat sekä koko järjestelmän saneerausta koskevia että pieniä parannuksia nykyiseen järjestelmään.

Pääsääntöisesti jätevesijärjestelmän uusimista vaativille kiinteistöille suositeltiin maaperäkäsittelyjärjestelmien rakentamista (Kuva 4.8). Laitepuhdistamo suositeltiin 12 prosentille kiinteistöistä ja umpisäiliötä 10 prosentille kiinteistöistä. Pesuvesisuodatinta ehdotettiin 4 prosentissa tapauksista ja suosituksista 4 prosenttia koski vesivessan vaihtamista kuivakäymäläksi. Samalle kiinteistölle on voitu suositella yhtä tai useampaa eri järjestelmävaihtoehtoa.

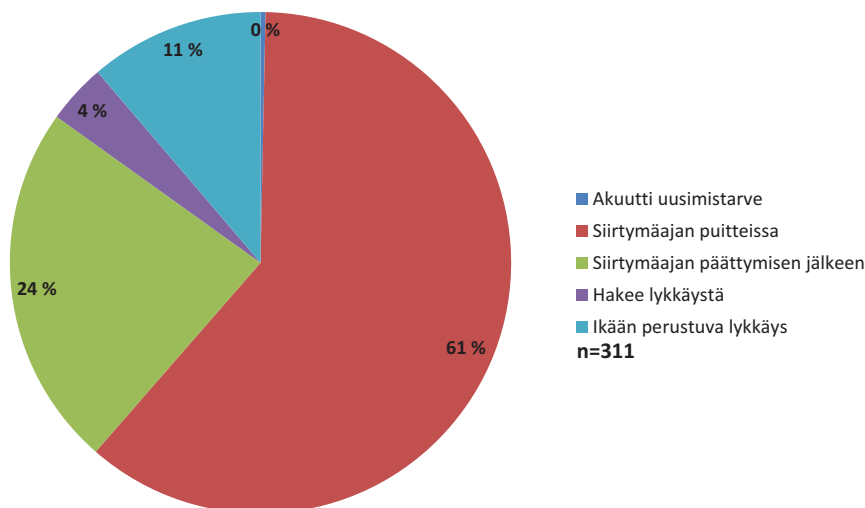


Kuva 4.8. Neuvojen järjestelmäsuositukset jätevesijärjestelmän uusimistarpeessa oleville vakituksille asunnoille. Samalle kiinteistölle on voitu suositella yhtä tai useampaa eri järjestelmävaihtoehtoa.

Kiinteistökäynneillä keskusteltiin järjestelmien uusimisen lisäksi järjestelmien hoito- ja huoltotoimista. Useimmiten jouduttiin huomauttamaan umpisäiliön ylitäyttöhälyttimen puuttumisesta. Maaperäkäsittelyjärjestelmien yleisimmät puutteet liittyivät järjestelmän tuuletukseen tehostamiseen, säiliöiden kansien kuntoon ja kasvien poistamiseen kentän päältä tai läheisyydestä. Laitepuhdistamoiden osalta keskusteltiin säännöllisten hoitotoimien tarpeesta ja lietteen laskeutuvuuskokeen tarpeellisuudesta. Lisäksi keskusteltiin mm. käymäläjätteiden kompostoinnista.

4.5.3. Arvio jätevesiremonttien toteutusajasta

Jätevesineuvontakäynnin lopuksi asukkaita pyydettiin arvioimaan, milloin he aikovat toteuttaa neuvontakäynnillä tarpeelliseksi todetut jätevesijärjestelmän kunnostustoimet. Pääasiassa asukkaat ilmoittivat aikovansa toteuttaa kunnostustoimet siirtymäajan puitteissa (61 %) ja osa myös siirtymäajan päättymisen jälkeen (24 %) (Kuva 4.9). Yhdellä kiinteistöllä oli ilmennyt järjestelmän toimintaongelmia, joiden vuoksi järjestelmä aiottiin uusua pikaisesti.



Kuva 4.9. Vakituisten asukkaiden arvio järjestelmän uusimisen ajankohdasta.

Neljä prosenttia (12 kpl) vakituisesti asutuista kiinteistöistä, joiden tulisi tehdä jätevesien käsittelyjärjestelmälleen parannustoimia, ilmoitti aikovansa hakea kunnasta lykkäystä. Tämä on selkeästi vähemmän kuin vuonna 2014, jolloin 13 prosenttia kiinteistöistä ilmoitti hakevansa lykkäystä. Lykkäyksen haun perusteena olivat mm. pitkäaikaissairaudet, epäselvyys kiinteistön tulevaisuuden käytössä, yhden hengen talous ja heikko taloudellinen tilanne. Myös moni kiinteistönomistaja, joka oli iältään lähellä automaattiseen vapautukseen oikeuttavaa ikärajaa tai toinen asukkaista jo täytti ikävapautuksen kriteerit, aikoi hakea lykkäystä. Lisäksi merkittävä joukko olivat kuolinpesien kiinteistöt, joiden asukkaat olisivat ikänsä puolesta olleet ikävapautuksen piirissä, mutta kiinteistön omistussuhteista johtuen eivät kuitenkaan olleet automaattisesti vapautukseen oikeutettuja.

Kiinteistöikäynteillä keskusteltiin automaattisen ikävapautuksen edellytyksistä. Asukkailla oli väriä ja puutteellisia tietoja asiasta ja kaikkien kiinteistöjen osalta ikävapautuksen edellytyksiä ei saatu selvitettyä. Erityisesti perikunnille ikävapautuksen saamisen edellytykset olivat epäselvät. Varmuudella ikävapautuksen edellytykset täyttyivät 40 kiinteistöllä. Ikävapautukseen oikeutettujen kiinteistöjen jätevesijärjestelmät arvioitiin samalla tavalla kuin muidenkin tarkastettujen kiinteistöjen. Neuvojen arvion mukaan vain kahdella kiinteistöllä jätevesijärjestelmä oli täysin kunnossa.

5. KOKEMUKSET NEUVONTAKÄYNNEILTÄ

Asukkaat suhtautuivat neuvontatyöhön ja neuvojiin pääsääntöisesti positiivisesti. Asukkaat pitivät tärkeinä neuvonnan maksuttomuutta ja puolueettomuutta. Monella asukkaalla neuvontakäynti vahvisti omia ajatuksia siitä, miten jätevesijärjestelmän saneeraus kannattaisi toteuttaa. Lisäksi asukkaille oli epäselvää, mistä tulisi lähteä liikkeelle ja siltä osin neuvonta selkeytti asioita.

Osa asukkaista olisi toivonut neuvontakäynneillä jo suunnittelutasoista tietoa mm. eri laitemerkkien eroista ja kustannusarviota saneeraustoimille. Asukkaiden oli vaikea ymmärtää, miksi jätevesisaneerauksen toteuttamiseen tarvitaan erillinen suunnitelma ja lupa kunnasta. Moni koki tämän rahan tuhlauksena ja koki, että osaa itse tehdä riittävät suunnitelmat. Rakentamisessa tarvittavat koneet ja maa-ainekset löytyivät usein omalta kylältä ja siksi asukkaat eivät kokeneet jätevesijärjestelmän uusimista ulkopuolista ohjausta vaativana työnä. Neuvontakäynneillä todettiin kuitenkin selkeästi, että itse suunnitelluissa ja toteutetuissa jätevesijärjestelmissä oli usein puutteita esimerkiksi kenttä oli liian pieni, tuuletusputket puuttuivat, jako- ja/tai kokoomakaivo puutui tai kentän maa-ainekset tai putkikaadot eivät olleet ohjeiden mukaiset.

Neuvontakäynnit osoittautuivatkin tarpeelliseksi myös järjestelmän jo uusineilla kiinteistöillä. Rakentamisvirheiden lisäksi järjestelmän seuranta ja hoitotoimet oli usein laiminlyöty. Järjestelmän mukana tulleet käyttö- ja huolto-ohjeet olivat kyllä tallessa, mutta niihin ei ollut tutustuttu. Osalla laitepuhdistamoista oli huoltosopimus. Pääasiassa asukkaat olivat tyytyväisiä huoltosopimukseen, mutta oli myös havaittavissa, että huoltosopimus entisestään passivoi asukkaan omaa intoa järjestelmän tarkkailuun ja hoitamiseen.

Neuvojat kiersivät myös muutamilla vapaa-ajanasunnoilla. Pääasiassa neuvontatarpeet olivat pieniä. Perinteiset kesämökit ovat vielä kovin vaatimattomasti varusteltuja ja muutostomia ei juurikaan tarvita. Ympärivuotiseen loma-asumiseen rakennetut kiinteistöt sen sijaan ovat yleensä hyvin varusteltuja, mutta usein myös sen verran uusia tai ranta-alueella sijaitsevia, että jätevesiasiat olivat pääosin kunnossa tai neuvontatarvetta oli lähinnä pesuvesien käsittelyn osalta. Haasteellisin vapaa-ajanasumisen ryhmä ovat vanhat kotitalot, joissa on kyllä vesikalusteet, mutta ei käsittelyjärjestelmää ja kiinteistön käyttökin on hyvin satunnaista.

Neuvojat tekivät neuvontakäyntejä useissa eri kunnissa ja keskenään erilaisilla alueilla. Neuvontatyössä näkyi selkeästi eroja kuntien välillä. Kunnan toiminta heijastui asukkaiden suhtautumiseen jätevesienkäsittelyyn. Selkeimmin kuntien toimintakulttuurien ero näkyi tietojen luovuttamisen kieltämisen määrässä. Neuvojan arviolla järjestelmän toimivuudesta ei ollut ollenkaan niin suuri vaikutus tietojen kieltämiseen. Kuntien erilainen toimintakulttuuri näkyi myös eri jätevedenkäsittelymenetelmien yleisyydessä ja iässä.

Neuvontakäyntien toteuma jäi selkeästi huonommaksi kuin aiempina vuosina. Todennäköisesti tämä ainakin osaltaan johtuu asukkaiden kyllästymisestä asian jatkuvaan vatvomiseen. Moni myös odottaa mahdollisia muutoksia lainsäädäntöön ja kokeekin neuvontakäynnin ennen muutosten varmistumista turhana. Puhelimitse neuvontakäynnin peruvat mainitsivat usein syyksi jo kunnostetun jätevesijärjestelmän. Osa käynnin peruneista kertoi tietävänsä jo jätevesiasioista tarpeeksi ja koki käynnin siten tarpeettomaksi.

Yli puolet tarkastetuista vakituisesti asuttujen kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä oli yli 25 vuotta vanhoja. Kiinteistöikäynneillä olikin nähtävissä, että saneeraustoimia väistämättä tarvitaan elinkaarensa loppupäässä oleviin järjestelmiin. Asukkaat kaipaisivat kiireesti selkeää viestiä, että mikä on jatkossa haja-asutusalueella vaadittava jätevedenkäsittelyn taso ja millä menetelmillä siihen päästään. Jos selkeitä ohjeita ei tule, on vaarana, että asukkaat saneeraavat järjestelmän nykyistä vastaavaksi eivätkä tee puhdistustehoa parantavia muutostoimia. Jo nyt tuli vastaan kiinteistöjä, joissa vain saostussäiliöt oli uusittu ja uusi purkuputki kaivettu suoraan ojaan niin kuin aiemminkin oli. Kiinteistöillä oli myös jo ostettuja jätevesilaitteita pihassa, mutta niitä ei ollut asennettu, kun ei ollut varmuutta, että järjestelmä jatkosakin kelpaa viranomaiselle.

Asennoitumisessa jätevedenkäsittelyn tarvetta kohtaan oli nähtävissä kahtiajakautumista. Vanhempi sukupolvi ei niinkään nähnyt tarvetta jätevesien tehokkaammalle käsittelemiselle ja he tekevät vaadittavat remontit, jos lainsäädäntö näin vaatii. Nuorempi sukupolvi ymmärsi paremmin tarpeen jätevesien tehokkaammalle käsittelylle. Tässä ryhmässä remontteja jarrutti enemmän jätevesisaneerausten korkeana pidetty hinta. Valtaosa asukkaista on valmiita jätevesiremontin tekemään, kunhan he saavat varmuuden sen tarpeesta ja viranomaisten hyväksymistä käsittelymenetelmistä. Mikäli aikaraja saneerausten tekemiselle lainsäädännöstä poistetaan, lykkääntyy todennäköisesti monen remontinkin siihen asti, että järjestelmälle on sen huonon kunnon vuoksi pakko jotain tehdä tai kunnan viranomainen kehottaa asukasta toimimaan.

Yhteenveto hankkeen tiedotustoimista

Hankkeen julkaisemat tiedotteet		
Julkaissupvä	Jakelu	Tiedotteen otsikko
27.4.2015	ELY-jakelu	Hämeen ELY-keskus tukee haja-asutusalueiden jätevesineuvontaa
18.5.2015	Hankkeen mediajakelu	Jätevesiviikko käynnistää neuvontakauden
25.5.2015	Hausjärven kunta, Aamuposti	Maksuton jätevesineuvonta alkaa Hausjärven kunnassa
17.6.2015	Kunta, Seutuneluset, Keski-Häme	MAKSUTON JÄTEVESINEUVONTA ALKAA HÄMEENKOSKEN PUTULAN KYLÄSSÄ KESÄKUUN LOPULLA
17.8.2015	Aamuposti, Etelä-Hämeen lehti, Ri	JÄTEVESINEUVONTAA SYKSYLLÄ VIELÄ RIIHIMÄELLÄ, HAUSJÄRVELLÄ JA KÄRKÖLÄSSÄ
Hankkeesta tehdyt lehtijutut		
Julkaissupvä	Lehti/Radio/Muu kanava	Lehtijutun otsikko/Radio-ohjelma/Muu
30.4.2015	Padasjoen sanomat Etelä-Suomen sanomat	Jätevesineuvontaa Autoisilla
20.5.2015	Seutuneluset	Jätevesiviikko käynnistää neuvontakauden
27.5.2015	Aamuposti	Maksutonta neuvontaa Hausjärvellä
30.5.2015	Ekokaari	Jätevesineuvontaa Hausjärvellä ja Riihimäellä
31.5.2015	Etelä-Suomen sanomat	Neuvojen kesäkausi alkoi Autoisilta
4.6.2015	Etelä-Hämeen lehti	Jätevedet oikeilla menetelmillä oikeaan paikkaan
4.6.2015	Padasjoen sanomat	60% haja-asutuksen talouksista joutuu tekemään jotain jätevesijärjestelmälleen
18.6.2015	Padasjoen sanomat	Jätevesiremontti edessä puolella asukkaista
23.7.2015	Keski-Häme	Maksutonta jätevesineuvontaa Putulassa
20.8.2015	Etelä-Hämeen lehti	Jätevesineuvontaa syksyllä Hausjärvellä ja Kärkölässä
21.8.2015	Aamuposti	jätevesiasioihin saa vielä neuvontaa
Hankkeen julkaisemat juttuvinkit		
Julkaissupvä	Jakelu	Juttuvinkin otsikko
7.5.2015	Padasjoen sanomat	Mökin varustelutaso ohjaa jätevesien käsittelyjärjestelmän valinnassa
18.5.2015	Hankkeen mediajakelu	Toimiva jätevesijärjestelmä pitää lähiympäristön puhtaana
18.5.2015	Hankkeen mediajakelu	Mökin varustelutaso ohjaa jätevesien käsittelyjärjestelmän valinnassa

Tiedote

Etunimi Sukunimi
Lähiosoite
Postinumero Toimipaikka

Hyvä kiinteistönhaltija,

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry (KVVY) tekee jätevesineuvontaa asuinalueellanne. Jätevesineuvoja kiertää alueen vakituisesti asutuilla kiinteistöillä ja pyynnöstä myös kesämökeillä. Neuvoja arvioi, tarvitseeko kiinteistön nykyinen jätevesijärjestelmä kunnostusta ja kertoo mahdollisesti tarvittavista saneeraustoimista. Neuvoja opastaa myös uusien järjestelmien hoito- ja huoltotoimenpiteissä.

Neuvontatyö on valtion rahoittamaa ja asukkaille **vapaaehtoista** ja **maksutonta**. Neuvontatyön toteuttaja KVVY ry ei ole viranomainen ja käynnin tavoite on neuvonnallinen. Neuvonta-alueet ovat kunnan valitsemia ja osoitetiedot kuntien toimittamia. Kiinteistökäynnillä kerätyt vesihuoltotiedot luovutetaan viranomaisille vain kiinteistönomistajan luvalla.

Jätevesineuvoja tulee kiinteistöllenne Sakokaivontie 321, ti 15.5. klo 9-12 välillä

(käynti kestää vajaan tunnin)

Kiinteistökäynti edellyttää kiinteistönomistajan tai hänen edustajansa paikalla oloa. Neuvontakäyntiä varten on hyvä etsiä valmiiksi jätevesijärjestelmän selvityslomake. Voitte tarvittaessa täyttää myös kirjeen mukana lähetetyn selvityslomakkeen.

Mikäli ehdotettu ajankohta ei sovi, voitte varata uuden ajan neuvojalta. Jos neuvoja ei vastaa puhelimeen, hän on todennäköisesti neuvontakäynnillä. Jättäkää viesti vastaajaan yhteystiedoillanne tai lähettäkää tekstiviesti, niin neuvoja palaa asiaan vapauduttuaan.

Terveisin,

Jätevesineuvoja
Elli Osaaja
p. 050 5749 123

HUOM! Kiinteistökohtaiset jätevesien käsittelyjärjestelmät ovat hyvin vakiintuneita ja lainsäädännön mahdollinen muuttaminen tuskin tuo uusia menetelmiä markkinoille. Neuvontakäynti tarjoaa hyvän mahdollisuuden arvioituttaa nykyinen järjestelmä ja keskustella mahdollisista saneeraustarpeista puolueettoman asiantuntijan kanssa. Laitetaan yhdessä kotinurkat kuntoon!

Kiinteistökohtainen jätevesineuvontakäynti
Hanketiedot

Neuvoja: _____

Käyntipäivä: _____

Kunta: _____

Kiinteistön yhteystiedot

Kenen kanssa juteltu: _____

Katuosoite: _____

Postiosoite: _____

Kiinteistön jätevesijärjestelmä
Vessavesijärjestelmän rakentamivuosi:

- 2010-luku
- 2000-luku
- 1990-luku
- 1980-luku
- 1970-luku
- 1960-luku
- Vanhempi
- Ei järjestelmää
- Ei pysty arvioimaan

Käymäläjärjestelmä
Vesivessa

Mihin WC-vedet johdetaan

- Umpisäiliö
- Pelkät saostussäiliöt
- Saostussäiliöt + jokin muu
- Imeyttämö
- Maasuodattamo
- Laitepuhdistamo
- Ei vesikäymälää

Muista keskustella myös järjestelmän purkupaikasta asukkaankanssa
Kuivakäymälä

- Ulkokuuusi
- Sisäkuivakäymälä
- Ei kuivakäymälää

Kuivakäymälän toimivuus, tuotosten jatkokäsittely ja nesteiden johtaminen:

Varmista käymälätuotosten asianmukainen kompostointi sekä käymälän ilmanvaihto ja nesteiden käsittely
Kiinteistön jätevesijärjestelmä
Pesuvesijärjestelmän rakentamivuosi:

- 2010-luku
- 2000-luku
- 1990-luku
- 1980-luku
- 1970-luku
- 1960-luku
- Vanhempi
- Sama mustien vesien kanssa
- Ei järjestelmää
- Ei pysty arvioimaan

Pesuvesien käsittelyjärjestelmä
Asetuksen velvoittavan tason pesuvedet

Mihin pesuvedet johdetaan?

- Samaan vessavesien kanssa
- Umpisäiliö
- Pelkät saostussäiliöt
- Saostussäiliöt + jokin muu
- Yksinkertainen imeytys
- Pesuvesisuodatin
- Imeyttämö
- Maasuodattamo
- Laitepuhdistamo
- Ei järjestelmää
- Vähäiset vedet

Vähäiset vedet

Mihin jätevedet päätyvät?

- Ei järjestelmää
- Yksinkertainen imeytys
- Vesistöön
- Pesuvesisuodatin
- Sakosäiliö(t)
- Ei vähäisiä vesiä
- Samaan kiinteistön asetuksen mukaisten vesien kanssa

Säiliöiden tyhjennys

Kuinka usein tyhjentää säiliöt?

- Ei tyhjenetä
- Harvemmin kuin kerran vuodessa
- 1 krt/v
- 2 krt/v
- 3-5 krt/v
- 6 krt/v tai useammin

 Säiliöiden tyhjennys (*pelkät mustat tai mustat+harm. yhd.*)

- Peltolevitys
- Jätevedenpuhdistamo
- Omatoiminen tyhjennys
- Ei tiedä / Ei tyhjenetä / Jokin muu

 Säiliöiden tyhjennys (*harmaat*)

- Peltolevitys
- Jätevedenpuhdistamo
- Omatoiminen tyhjennys
- Ei tiedä / Ei tyhjenetä / Jokin muu
- Harmaat mustien kanssa samaan

Säiliöt tyhjentää: _____

Onko asukkaalle annettu kalkkistabilointiohje?

- Kyllä
- Ei
- Ei kesk./Ei tarv.

Kiinteistön perustiedot

Täyttyykö ikävapautuksen edellytykset:

-
- Kyllä
-
- Ei
-
- Ei selv.

Huomioi kiinteistön omistussuhteet
Kiinteistön sijaintitiedot

Etäisyys naapuriin alle 100 metriä:

-
- Kyllä
-
- Ei

Etäisyys rantaan alle 100 metriä:

-
- Kyllä
-
- Ei

Pohjavesialueella:

-
- Kyllä
-
- Ei

Muu erityisalue, mikä? _____

Kiinteistön käyttötiedot

Kiinteistön käyttötapa:

-
- Vakituisesti asuttu kiinteistö
-
-
- Vapaa-ajan asuminen
-
-
- Kesäasuminen
-
-
- Muu
-
- mikä _____

Montako henkilöä keskimäärin? _____ kpl

Talousvesi

Talousveden lähde:

-
- Rengaskaivo
-
-
- Porakaivo
-
-
- Lähde
-
-
- Osuuskunta
-
-
- Kunnan verkosto
-
-
- Järvi
-
-
- Tuodaan muualta

Vapaa-ajan asunnot ja kesämökkit
Selvitä:
-Kuinka paljon kiinteistöä käytetään vuodessa
-Onko tiskikonetta, pyykkikonetta, suihkua tai
lämminvivaraajaa (tilavuus?)
-Onko tulossa lisää vesikalusteita
Järjestelmän sijainti tontilla
Kerro asukkaalle, onko järjestelmän sijainti ok eli kannattaako uusi järjestelmä rakentaa samaan paikkaan
Jätevesidokumentit
Varmista, onko kiinteistöllä jätevesiselvitys, järjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeet ja kirjataan hoitotoimet käyttöpäiväkirjaan
Johtopäätökset jätevesijärjestelmästä

Mustat + harmaat samaan järjestelmään

-
- Uusittava kokonaan
-
-
- Kunnossa pienillä parannuksilla
-
-
- Toimiva
-
-
- Erillisviemärointi
-
-
- Järjestelmää ei voinut arvioida

Mustat erikseen

-
- Uusittava kokonaan
-
-
- Kunnossa pienillä parannuksilla
-
-
- Toimiva
-
-
- Ei mustia vesiä / kaikki jv:t samaan järj.
-
-
- Järjestelmää ei voinut arvioida

Harmaat erikseen

-
- Uusittava kokonaan
-
-
- Kunnossa pienillä parannuksilla
-
-
- Toimiva
-
-
- Vähäiset vedet
-
-
- Järjestelmää ei voinut arvioida
-
-
- Kaikki jätevedet samaan järjestelmään

Koska aikoo uusia?

-
- Ei uusimistarvetta
-
-
- Akuutti uusimistarve
-
-
- Siirtymäajan puitteissa
-
-
- Siirtymäajan päättymisen jälkeen
-
-
- Hakee lykkäystä
-
-
- Ikään perustuva lykkäys

Mitä suositeltu?

-
- Maaperäkäsittely kaikille jätevesille
-
-
- WC:n vaihto kuivakäymäläksi
-
-
- Umpisäiliö kaikille j-vesille
-
-
- Umpisäiliö vessavesille
-
-
- Maaperäkäsittely pesuvesille
-
-
- Pesuvesisuodatin
-
-
- Laitepuhdistamo
-
-
-
- Ei tarvetta toimille
-
-
-
- Fosforinpoiston tehostaminen
-
-
- Hälyttimen lisääminen umpisäiliöön
-
-
- Saostussäiliöiden kunnostus
-
-
- Huoltotoimenpiteitä

Lisätiedot:

Luvat





Saako kiinteistökäynnin tiedot luovuttaa kunnalle?

-
- Saa luovuttaa
-
- Vain yhteenveto

Neuvontakäynnillä tehty arvio kiinteistön jätevesijärjestelmästä

Arvion tehnyt jätevesineuvoja	Kiinteistökäynnin päivämäärä
-------------------------------	------------------------------

Kiinteistön osoite	Henkilö, jonka kanssa keskusteltu
--------------------	-----------------------------------

	Jätevesijärjestelmä ei täytä jätevesiasetuksen (209/2011) vaatimuksia ja se on <u>uusittava 15.3.2018 mennessä</u> . Ennen kunnostustöiden aloittamista tulee olla yhteydessä kunnan rakennusvalvontaan lupatarpeen ja kunnostustöiden laajuuden selvittämiseksi. Toimenpidelupaa vaativien muutostöiden suunnittelussa kannattaa käyttää asiantuntevaa suunnittelijaa.
	Jätevesijärjestelmä vaatii pieniä kunnostustoimia:
	Jätevesijärjestelmä on arviointihetkellä rakenteellisesti kunnossa. Järjestelmää tulee tarkkailla ja huoltaa, jotta puhdistusteho pysyy yllä. Järjestelmän ikääntyessä tai kiinteistön käytön muuttuessa tulee järjestelmän toimivuus arvioida uudelleen.
	<input type="checkbox"/> Jätevesimäärä on nykyisellään vähäinen eikä sitä koske jätevesiasetuksen (209/2011) puhdistusvaatimukset. Vedenkäytön tai varustetason muuttuessa tulee nykyisen järjestelmän riittävyttä tarkastella uudelleen.
	<input type="checkbox"/> Kiinteistö on vapautettu jätevesiasetuksen (209/2011) vaatimuksista ympäristönsuojelulain (527/2014) ikävapautukseen perustuen.

Lisätiedot/ohjeet:

Arvio perustuu järjestelmän pintapuoliseen tarkasteluun. Lopullinen järjestelmävalinta tehdään suunnitteluvaiheessa.

Lisätietoja jätevesiasioista:

xx kunnan ympäristösihteeri xx puh. xx

xx kunnan rakennustarkastaja xx puh. xx

Jätevesiosaaajien yhteystietoja www.kvvy.fi/jatevesi →Osaajia

Viranomaistietoa jätevesistä www.ymparisto.fi/hajajatevesi

Ohje jätevesijärjestelmän arvioinnin kriteereistä

	<p>Olemassa oleva järjestelmä vaatii suurempia kunnostus-/uusimistöitä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koko jätevesijärjestelmän uusiminen - Vuotavan umpisäiliön uusiminen - Maaperäkäsittelykentän rakentaminen pesuvesille tai kaikille vesille
	<p>Jätevesijärjestelmä vaatii pieniä kunnostustoimia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fosforinpoiston lisääminen - Ylitäytönhälytin umpisäiliöön - Saostussäiliöiden kunnostus, kansien uusiminen - Isompien routavaurioiden korjaaminen, tuuletuksen tehostaminen
	<p>Jätevesijärjestelmä on arviointihetkellä rakenteellisesti kunnossa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Laitepuhdistamo - Maaperäkäsittelykenttä, jossa tuuletusputket, oikeat maa-ainekset ja kenttä ei ole tukossa - Tiivis umpisäiliö (esim. tyhjennysväli on tasainen ja useamman kerran vuodessa) ja asianmukainen käsittely pesuvesille - Jos järjestelmä on rakennettu ilman lupaa, mainitaan lupatarve lisätietoihin
	<ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Jätevesimäärä on nykyisellään vähäinen <ul style="list-style-type: none"> - Kantovesi (ei vesikalusteita) ja kuivakäymälä - Pesuvesi lämmitetään padassa, ei suihkua - Jos rajatapaus, onko vedenkäyttö vähäistä, rasti punaiseen ja lisätietoihin ohje, että täytyy varmistaa kunnan kanta <input type="checkbox"/> Kiinteistö on vapautettu jätevesisaneerauksesta ikävapautukseen perustuen <ul style="list-style-type: none"> - kiinteistöllä asuva (t) omistaja(t) on täyttänyt 68 vuotta 9.3.2011 mennessä. - Jos omistajista osa asuu muualla tai ovat nuorempia, ohjeistetaan lykkäyksenhakumahdollisuudesta ja kirjoitetaan lisätietoihin perustelut, miksi ei ole oikeutettu ikävapautukseen

Lisätiedot/ohjeet

Jos uusittava kokonaan (punainen):

- Ohjeistusta rakennushankkeen aloittamisesta (yhteydenotto kuntaan, suunnittelijan hankkiminen, toimenpidelupa/-ilmoitus)

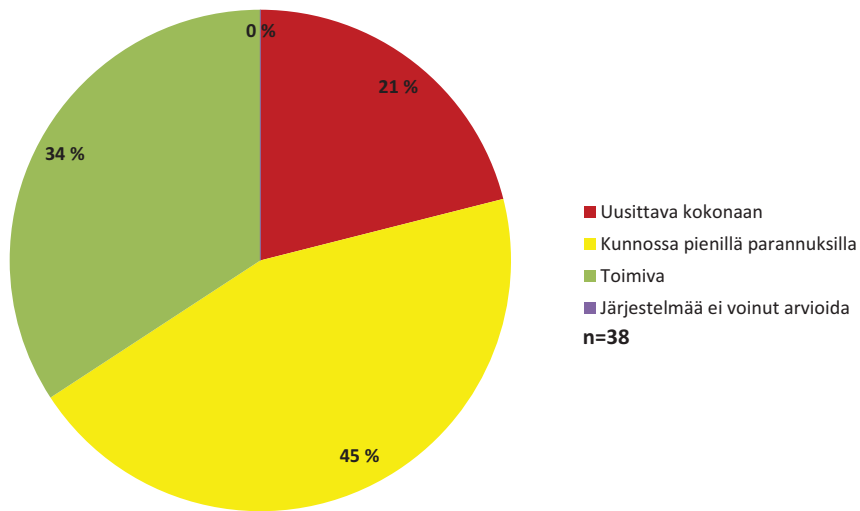
Jos asetuksen mukainen järjestelmä (vihreä):

- Ohjeita hoito- ja huoltotoimista; tuuletusputkien korjaaminen (suojahattu puuttuu, putket vinossa, putki katkennut jne.), kasvien poisto kentän päältä/läheisyydestä
- Lietteen laskeutuvuuskokeen tekemisen ohjeistus ja purkupaikan seuranta

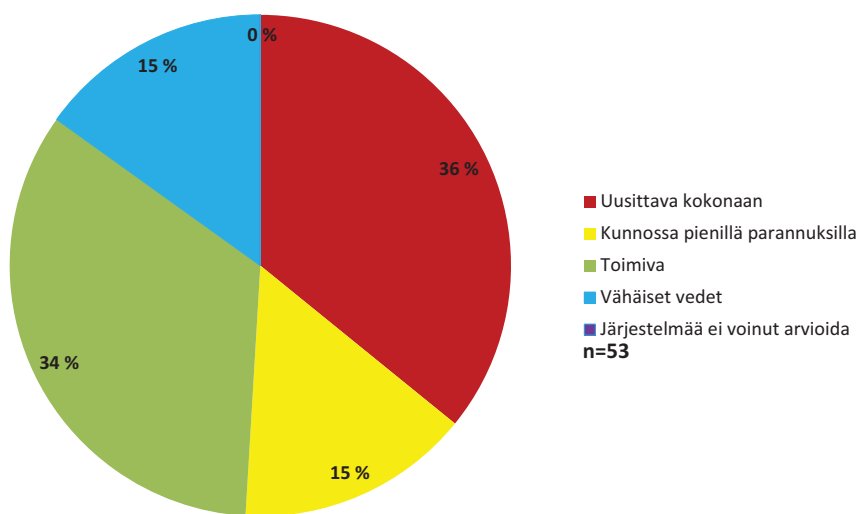
Vähäiset vesimäärät:

- Vaikka kyseessä on vain vähäiset vedet, jotain parannustarpeita voi olla. Ohjeet parannustoimista kirjoitetaan lisätietoihin.

Neuvojen arvio erillisviemäröityjen kiinteistöjen jätevesijärjestelmien saneeraustarpeesta



Neuvojen arvio erillisviemäröityjen kiinteistöjen pelkkien mustien vesien käsittelyjärjestelmien uusimistarpeesta.



Neuvojen arvio pelkkien pesuvesien käsittelyjärjestelmien uusimistarpeesta.

Yhteenveto kiinteistöjen nykyisistä jätevesijärjestelmistä

Luokittelu Suomen ympäristökeskuksen pohjalle

Neuvontakäyntejä tehtiin 31.8.2015 mennessä yhteensä 524 kpl (toteuma 57 %)

Huom! Yhteenvedosta puuttuu 5 erikoiskohdetta (marjatila ja asumattomia kiinteistöjä)

Järjestelmä, jossa kaikki jätevedet käsitellään yhdessä (sis. vesi-wc)

	Vakituinen asutus KPL kiinteistöjä	Vapaa-ajan asutus KPL kiinteistöjä
Saostussäiliö (1, 2 tai 3-osastoinen), joiden jälkeen ei muuta käsittelyä	70	3
Muu (järjestelmä joka ei ole riittävä)	200	7
Järjestelmä riittämätön - yhteensä	270	10
Vanha maaperäkäsittely	41	5
Muu (pieniä toimenpiteitä vaativa tai vanheneva ratkaisu)	23	4
Pieniä toimenpiteitä vaativa tai vanheneva ratkaisu - yhteensä	64	9
Toimiva ja riittävä maaperäkäsittely	49	3
Toimiva ja riittävä laitepuhdistamo	29	0
Kaikki jätevedet umpisäiliöön	12	1
Muu (järjestelmä kunnossa)	2	0
Järjestelmä kunnossa - yhteensä	92	4
Neuvottuja kiinteistöjä	426	23
Ikävapautettujen kiinteistöjen määrä	43	-
Yhteensä	426	23

**Järjestelmä, jossa wc-vedet ja muut jätevedet käsitellään erikseen tai wc-
vesiä ei ole**

	Vakituinen asutus KPL kiinteistöjä	Vapaa-ajan asutus KPL kiinteistöjä
Järjestelmä riittämätön - yhteensä	19	1
Pieniä toimenpiteitä vaativa tai vanheneva ratkaisu - yhteensä	13	2
Umpisäiliö + toimiva ja riittävä maaperäkäsittely	10	1
Umpisäiliö + toimiva ja riittävä laitepuhdistamo (harmaavesisuodatin)	0	0
Umpisäiliö + muu riittävä käsittely	0	0
Kuivakäymä + toimiva ja riittävä maaperäkäsittely	2	0
Kuivakäymä + toimiva ja riittävä laitepuhdistamo (harmaavesisuodatin)	0	0
Kuivakäymälä + muu riittävä käsittely	0	0
Muu (järjestelmä kunnossa)	1	0
Järjestelmä kunnossa - yhteensä	13	1
Jäteveden määrä vähäinen - yhteensä	8	13
Neuvottuja kiinteistöjä	53	17
Ikävapautetut kiinteistöt	6	-
Yhteensä	53	17